

RUDAR

••• Glasilo slovenskih rudarjev •••

Izhaja trikrat na mesec in sicer vsak prvi, drugi in četrti četrtlet v mesecu, z datumom naslednjega dne. Naročnina znaša za celo leto 4 krone, za pol leta 2 kroni in za četrt leta 1 krona. Posamezne številke po 10 vinarjev. Reklamacije so poštnine proste. Nefrankirana pisma se ne sprejmejo. Rokopisi se ne vračajo. Inserati po dogovoru. Uredništvo in upravn. je v Trbovljah na Stajerskem.

Sodrugom čitateljem želi
srečno in veselo novo leto

uredništvo in upravnništvo.

Mir z vami . . . !

Preden okrvavite meč, čujte
glas razuma in resni opomin!

Mar ne vidite, da na vaši zemlji
tli v pepelu, rdečih isker, ki
švigajo iz njega?

Ne vprašajte dvorjanov in ple-
mičev, čigava kri se preliva v
bitki!

Vprašajte tiste, ki ostavljajo
plug in vojnike, kojih kri ni
voda!

In kadar slišite njih odkrito-
srčen odgovor, boste vedeli kaj
je to, kar vidite v pepelu.

Klopstock.

Te dni bodo zvonovi vabili verne množice v razkošno okinčane cerkve, da slišijo tam veselo oznanilo: „Mir ljudem na zemlji!“ Leto za letom, že skoraj dvatisoč let, se oznanja množicam isto oznanilo, ali miru še ni! Koliko tisoč in tisoč grozovitih, krvavih vojn se je že bilo v tej dobi! In zakaj? Prelivalo se je že od nekdaj človeško kri v razne namene. Bile so krvave bitke za gospodarstvo posameznih rodbin, za vero, kakor na primer kruta tridesetletna vojna, pa tudi za osvoboditev narodov. Ali je človeštvo pri vsem tem pozabilo na mogočne besede velikega Nazarenca, kojega pozdrav je bil: „Mir z Vami!“? Zlorabljalo se je njegovo ime za najkrutejše vojne. V njegovem imenu so kristjani poklali tisoče in tisoče, da, milijone ljudi v križarskih in raznih drugih verskih vojskah. Pa tudi v drugih vojnah blagoslavljuje božji namestniki orožje vojnih trum, ki gredo na človeško klanje. Ali se ti ljudje več

ne spominjajo besed svojega učitelja, ki jim je dal toliko lepih nauk? Da, spominjajo se jih že in na jeziku jih nosijo vsak čas, kadar jim je to v korist, ali v kljub temu drugače ravna — kakor jim pač najbolje kaže.

Ni še dolgo tega, ko je na vzhodu divjala krvava vojna. Topovi so grmeli, puške so pokale, gorele so vasi in sela in človeška kri se je prelivala v potokih. In čemu to? Mogotci so oznanjali, da je to vojna križa proti polmesecu. Ali bilo je le pretveza za gospodovalno poželenje mogotcev, ki so si hoteli prilastiti čimveč zemlje. In zato je moralo tisoče in tisoče mladih, upolnih ljudi pasti na bojišču!

Vkljub temu, da je na bojnem polju nastala tišina, pa še ni nevarnost s sveta, da znova prične krvavo klanje še v mnogo večji meri kot kdaj poprej. Grozi nam svetovni požar, ki bi uničil ljudstva, dežele in države. In ravno tisti, ki se imenujejo kristjani in ki je tudi zanje veliki Učenik izrekel besede: „Ljubite svojega bližnjega kakor samega sebe!“, hujskajo najljutejše na krvavi ples.

Edina svetla točka v tej žalostni sliki je, da so široke plasti delavskega ljudstva tisti činitelj, ki brani nauke Nazarenca zoper privrženca njegovih namestnikov na zemlji in manifestira za mir. Socialistični kongres v Basileji je izrekel geslo: „Boj vojni!“

Človeštvo ima vse druge in plemenitejše naloge, nego klati in pobijati se na bojiščih. Bojišče dela in trpljenja itak že zahteva ogromne žrtve dan za dnem. Kaj bi se torej ljudje še nalašč pobijali v škodo človeštva? Mnogo plemenitejše je delo za osvoboditev človeštva iz suženjskega jarma kapitalističnega družabnega reda. Iz jarma, ki ga je že skozi tisočletja nalagala peščica brezdelnih lenuhov širokim ljudskim slojem na tilnik, da si zagotovi prijetno in brezskrbno življenje. Boriti pa se ima delavstvo v prvi vrsti zoper temo nevednosti, ki v njej tiče še milijoni trpinov. Ko bo dovršena velika in plemenita naloga človeštva, zlasti pa delavskega ljudstva, se bo šele uresničilo geslo: „Mir z Vami!“ —

Rudniška produkcija v Avstriji leta 1911.

Premogovniki za rjavi premog.

Rjavi premog so leta 1911 kopali v 15. kronovinah, oziroma v 19. rudniških uradnih okrožjih. Leta 1910 je bilo 8 podjetij več, v katerih so delali, kakor pa leta 1911, posledica tega je bila, da je število vposlenega delavstva padlo za 1797 oseb. Navzlic temu so v Avstriji leta 1911. izkopali za 1,324.791 meterskih stotov več rjavega premoga kakor pa leta 1910.

K skupni množini izkopanega rjavega premoga so prispevale posamezne kronovine, (oziroma so v posameznih kronovinah izkopali): Češko 82,43 odstotkov, Štajersko 11,74 odstotkov, Kranjsko 1,56 odst., Gorenja Avstrija 1,51 odst., Moravsko 0,89 odst., Koroško 0,51 odst., Dalmacija 0,50 odst., Istra 0,42 odst., Spodnja Avstrija 0,16 odst., Tirolsko 0,15 odst., Galicija 0,12 odst. in Šlezija 0,01 odstotkov.

Od skupne množine izkopanega rjavega premoga so izkopali v državnih premogovnikih, ki se nahajajo v rudniško uradnih okrožjih v Chomotuv, Most in Hall (na Tirolskem), 14,016.697 meterskih stotov.

V državnih premogovnikih so leta 1911. izkopali za 642.097 meterskih stotov več rjavega premoga kakor pa leta 1910.

Izvoz rjavega premoga, večinoma v Nemčijo, Ogrsko, Italijo in Švico, je znašal 77,264.318 meterskih stotov, to je 30,58 odstotkov. Izvozili so ga za 344.771 meterskih stotov več kakor prejšnje leto.

Iz Češke so v tuje dežele izvozili tekom leta 1911. 71,120.846 meterskih stotov, za 3,690.896 meterskih stotov manj kakor so jih izvozili v prejšnjem letu.

Nastopno prinašamo tabelo, iz katere je razvidna množina premoga, ki so jo v posameznih okrožjih rudniških uradov izkopali, kolikor je povprečno odpalo na posameznega delavca in diferenca (razlika) v primeri z letom 1910.

LISTEK.

KAREL RENNER:

Poljedelec.

(Dalje.)

Končna posledica delitve.

Delavsko ljudstvo dežele! Vidiš, kaj je prišlo iz te delitve. Izmed 2,846.000 kmetovalcev je 1,322.000 družin s posestvom, manjšim od 2 ha; to so torej reveži, ki od te pedi zemlje ne morejo živeti!

Nadaljnih 810.000 kmetovalcev ima po 2 do 5 ha zemlje. To so torej mali kmetje, ki težko če pridelajo kaj več, nego porabijo sami s svojo družino.

Samo teh revežev in malih kmetov je že nad dva milijona, torej nad tri četrtine onih, ki posedujejo zemljo. Poleg teh je 613 tisoč srednjih kmetov, ki posedujejo od 5 do 20 ha zemlje. To so vseskozi kmetje, ki obdelujejo zemljo sami. Pa vendar rabijo ti kmetje od časa do časa tudi poljske delečce kot pomočnike. Zaradi tega omahujejo in ne vedó, ali naj drže z majhnimi ali velikimi kmeti. Z njimi vred šteje torej vsa mno-

žica poljedelcev, ki sami delajo, okolo 2,745.000 posestev.

Tem nasproti pa stoji le sto tisoč posestnikov, kateri imajo več nego 20 hektarjev zemlje in med temi je s mo 11.466 veleposestev z več nego 100 hektarji. Ampak to malo število veleposestnikov, ki ima največji in najlepši del zemlje v svoji posesti, sme lenariti in zapravljati denar po svoji volji. Oni ne morejo priti ob grajščino in ob posestvo, ker so ta povišana v fideikomise.

Zato vprašajo socialni demokratje: Ali je to deljenje pametno in pravično? Ali je za ljudstvo koristno? Ali je prav, da razpolagajo z najdragocenejšo zemljo tisti, kateri se branijo jo obdelovati? Zato je vzkliknil v agrarni debati dne 12. 1907 socialno-demokratični govornik: Zemljiščam onim, ki jih obdelujejo! Vsled tega se je tudi izrekel proti „zemljiščem mrtve roke in zemljiščem nedelavne roke“.

Kakor imamo dvojno vrsto poljedelskega prebivalstva, tako moramo imeti dvojno vrsto poljedelske politike. Politiko gospodov na deželi delajo agrarci. Njihova politika množi izkoriščanje na deželi in pospešuje kapitalizem. Tej se mora postaviti nasproti politiko delavnega ljudstva na deželi! Sami se vprašajte, kdo vodi dandanes to

politiko malih, delajočih na deželi? Kdo se briga za srednjega in malega kmeta, kočarja, dninarja; kdo se zavzema za interese delavcev na kmetijah in gozdovih?

Veleagrarci so vendar ravno njihovi izkoriščevalci! Krščanski socialci so s plemstvom naravnost v zvezi in princ Lichtenstein je njih vodja! Nacionalci nimajo nič drugega v mislih kakor ezikovna vprašanja in ministrske sedeže, preskrbitev dijakov in uradniška mesta. Poslušajte torej, kdo se je v državnem zboru zavzel za delavno kmečko ljudstvo!

V občini

trpi kmečko ljudstvo zaradi tega, ker je vsužnjeno v tretjem in četrtem volilnem razredu in izročeno na milost in nemilost gospodom iz prvega razreda. Kdo se bori za enako volilno pravico vseh v enem edinem volilnem razredu v občini? To so socialni demokratje!

V deželi.

Deželni zbori imajo vrhovno nadzorstvo nad zavodi za uboge, nad bolnišnicami, šolstvom, nad poljedelskimi zadrugami, nad podporami itd. Na vseh teh stvareh imajo mali kmetje največji interes! Kar stori dežela, je dandanes skoraj izključno veleagrarcem v prid. In sicer radi tega

Okrožni rudniški urad ali dežela (kronovina)	število rudniških obratov	število vposlenih delavcev	Množina iz- kopanega pre- moga v letu 1911 v meter- skih stotih	Proizvajalni stroški v kronah	Na enega delavca odpade		Razlika napram letu 1910		Cene premogu na mestu kjer se ga koplje		Razlika napram letu 1910 v vinarjih
					množina v meter- skih stotih	vrednost v kronah	množina v meter- skih stotih	vrednost v kronah	K	v	
Falknov	13	5 030	27,756.631	12,340.465	5518	2453	+ 66	- 72	-	44.46	- 1.86
Loket	20	2 085	9,183.485	4,332.083	4405	2078	+ 204	+ 31	-	47.17	- 1.56
Chomutov	18	2 226	15,788.020	7,308.529	7093	3283	+ 249	+ 16	-	46.29	- 1.45
Most	33	19.818	129,184.562	61,415.307	6519	3098	+ 235	- 3	-	47.54	- 1.83
Teplice	25	5.221	25,932.062	12,073.524	4967	2312	+ 150	- 101	-	46.56	- 3.53
Kutna Hora	2	98	422.646	192.259	4313	1962	- 99	- 26	-	45.49	+ 0.43
St. Pölten	3	213	398.671	250.843	1872	1178	+ 52	+ 29	-	62.92	- 0.24
Wels	2	1.568	3,804.427	2,877.895	2426	1835	- 25	- 29	-	75.65	- 9.40
Brno	7	628	2,258.985	940.190	3597	1497	+ 123	+ 55	-	41.62	+ 0.08
Moravska Ostrava	1	3	13.667	6.483	4556	2161	+ 396	+ 103	-	47.43	- 2.03
Kaczyka	1	2	1.200	1.920	600	960	+ 539	+ 872	1	60.—	-
Ljubno	4	4.785	10,472.072	10,135.849	2188	2118	+ 134	+ 209	-	96.79	+ 3.90
Gradec	25	3.620	9,331.420	6,812.728	2577	1881	+ 123	+ 120	-	73.01	+ 1.24
Celje	9	5.119	9,855.514	8,629.037	1925	1685	+ 128	+ 227	-	87.55	+ 1.60
Celovec	5	711	1,284.956	993.746	1807	1398	+ 98	+ 54	-	77.34	- 1.50
Halle	1	274	371.600	507.192	1354	1851	+ 113	+ 157	1	36.49	- 0.30
Predarlško	1	3	345	517	115	172	- 172	- 388	1	49.86	-
Ljubljana	5	1.525	3,938.593	3,009.523	2583	1973	+ 50	+ 139	-	76.41	+ 4.03
Zader (Dalmacija)	2	678	1,275.712	591.382	1882	872	- 28	- 25	-	46.36	- 0.59
Zader (Istra)	1	862	1,007.330	1,364.800	1250	1583	+ 487	+ 616	1	26.68	- 0.16
Stanislav	4	427	301.440	364.770	706	854	- 61	- 235	1	21.01	- 21.03
Cela Avstrija	181	54.902	252.653.338	134,149.042	4602	2444	+ 169	+ 43	-	53.01	- 1.06

Za napravo briket, ki se jih je izdelalo 2,102.584 meterskih stotov v vrednosti 2,168.551 kron, se je v letu 1911. porabilo 3,554.947 meterskih stotov rjavega premoga. Pri izdelovanju briket je bilo vposlenih 261 delavcev. Napram letu 1910. so jih izdelali 241.121 meterskih stotov več, in so bili vredni 224.496 kron. Od celotne množine briketov, ki so jih izdelali in ki so bili v zalogi, jih je leta 1910. odpadlo na Avstrijo 627.513 meterskih stotov, dočim je ostala množina 1,399.447 meterskih stotov odpadla na tujino.

Poraba briketov je v Avstriji narasla za 85 tisoč meterskih stotov, povečani izvoz, poglavito na Bavarsko in Saksonska, je znašal 32.966 met. stotov. Za izdelovanje briket se porablja redovito le najdrobnejši premog, ki je najcenejši; njegova vrednost se ceni na 21.62 vin. za meterski stot.

Nadvrednost, ki je nastala pri izdelovanju briket, je znašala na posameznega delavca 5362 K. Pri izdelovanju briket sta udeležena: Češka z 99.04 in Štajerska s 0.96 odstotkov.

Ne glede na malenkostne izjeme, na poročilo o produkciji za leto 1911. kaže, da je delavnost posameznega delavca zopet znatno narasla.

Le malo okrožnih rudniških uradov izkazuje zmanjšano delavnost posamičnega delavca, kar pa ima svoje gotove vzroke. Tako na primer konstatira rudniški urad za Predarlško, da se v tamšnjih premogovnikih dela le v toliko, da se obrat in jame vzdržujejo in se koplje premog le tam, kjer se napravlja nov rov. Splošen uspeh, kar se tiče izkopanega rjavega premoga v letu 1911, si je tolmačiti tako, da je večja množina

dobljenega premoga zahtevala večje napenjanje delavskih moči na eni strani, na drugi strani pa veliko izkoriščanje delavstva pri delu sploh. Poročilo o delavnih razmerah, ki ga bo morala vlada izdati, bo pokazalo, če se tudi delavske plače nahajajo z nadprodukcijo v skladu.

Zakaj nisem prišel na shod.

Prav tako kakor drugod tudi v rudarskih krajih časih ne pridejo shodi do veljave zato, ker so slabo obiskani, in sicer se opaža to pri političnih in strokovnih shodih. Naj si odbori prizadevajo karkoli, da so shodi zanimivi, vendar pa niso vstanu pregnati kronične bolezni, ki obstoji pri nekaterih delavcih v tem, da ne prihajajo na shode. Če pa jih vprašamo, zakaj jih ni bilo na shod, tedaj slišimo časih kar smešne izgovore. Vsak ima drugačen izgovor, ki ga pa večinoma ne moremo smatrati za resno opravičbo. Je pač samo izgovor. Izgovorov, zakaj kdo ne pride na shod, je toliko, da bi jih lahko sestavili celo listo.

Mogoče, da je pri nas tudi še nekaj takih, ki pridejo v zadrego zaradi izgovora, zakaj niso prišli na shod, in ti lahko torej iz nastopnih izgovorov enega izberejo zase.

1. Imel sem opravke.
2. Bil sem bolehen.
3. Dogovoril sem se, da pridem tam in tam.
4. Zmotil sem se v datumu.
5. Šel sem mimo, pa sem mislil, da še nobenega ni.

6. Bil sem povabljen v neko družbo.
7. Moral sem spremiti sorodnika na kolodvor.
8. Moral sem nekaj oskrbeti.
9. Hotel sem obiskati bolnega prijatelja.
10. Bil sem na svatbi.
11. Bolela so me kurja očesa.
12. Nisem mogel najti svoje članske knjižice.
13. Dokler bo tovariš X... predsedoval, ne pridem.
14. Sedanje društveno vodstvo mi ne ugaja.
15. Saj nima pomena, itak vidim vedno le znane obraze.
16. Nimam vselej časa prihajati na shode, imam tudi druge opravke.
17. Moja žena je nejevoljna, kadar grem na shod.
18. Bil sem grozno prehlajen.
19. Doma sem pospravljaj.
20. Bil sem na koncertu.
21. Ne daleč od mene je gorelo.
22. Kar ta pove, vem jaz že zdavnaj.
23. Saj ni treba, da bi moral biti vedno zraven.
24. Popolnoma sem pozabil, da je shod.
25. Moj tovariš je zaspal.
26. Moja žena je bila boleha.
27. Ni me veselilo.
28. Močno je deževalo.
29. Bilo je prevroče.
30. Bil sem v gledališču.
31. Zakaj se ni vršil shod popoldne.
32. Zvečer je bilo mraz.

ker imajo v deželni zborih veleposestniki privilegirano zastopstvo, mali posestniki pa navadno prav nobenega. Samo socialni demokratje so zahtevali enako volilno pravico za deželne zборе in odpravo kurije veleposestnikov.

Vse druge stranke, brez izjeme, so dne 9. julija 1907 ta predlog zavrgle. Pa kdo je po dvajsetletnem, žrtv polnem boju pribojeval državno-zborsko volilno pravico vsakemu 24letnemu državljanu? Samo socialni demokratje!

Če že morejo dandanes široke plasti ljudstva vplivati na zakonodajo, samo da stvar pravilno v roke primejo, se moramo zahvaliti boju, krvi in žrtvam socialne demokracije proti gospodujočim razredom.

In kdo je tisti, ki se bojuje
v državi

proti neznosnim bremenom, ki jih nalaga ljudstvu militarizem in davki? V bedi in trpljenju vzgoji mali kmet in dninar svoje sinove — pa mu jih država žene v vojašnico. Vedno več novincev dovoljujejo agrarci, krščanski socialci in nemški nacionalci! Vedno več sinov ljudstva odtujujejo staršem v vojašnice. In kako se tam ravna z njimi?! Kdo se pa neprestano v trdem boju bojuje proti nečloveškemu trpinčenju vojakov? Samo socialni demokratje! Saj sinovi agrarcev, vele-

kmetov in meščanov postanejo večinoma častniki — zato prizanašajo te stranke mučiteljem moštva.

Krščanski socialci, nemški nacionalci in agrarci pa niso pomnožili le posadke na kopnem, ampak dovolili so tudi mnogo velikanskih bojnih ladij, izdali so neštete milijone ljudskega davka samo za to, da se pošiljajo sinovi ljudstva ven na morje, kjer zamore ena sama mina v eni minuti v valovih širokega morja pokopati ladijo in moštvo, mnogo milijonov davka in na stotine vaših sinov. In zakaj? Za nič in zopet za nič!

Kdo je, ki se edini bojuje proti naraščajočim davkom?

Samo socialni demokratje! Podražili so vam z davki in carino vsak kilogram sladkorja za 38 vin., 1 kg kave za 1 K 20 vin., 1 kg soli za 9 vin., 1 liter piva za 10 vin., 1/8 žganja za 7 v., 1 liter petroleja za 18 vin., 1 kg moke za 7 vin. itd. Kosa, plug, sekira v vaši roki se je vsled železarske carine podražilo za poldrugo krono na vsak stot železa. Celo na vaših oblekah je računajoč na kilograme — carina v znesku 1 K in več! Ti indirektni davki, carine so bile sklenjene od kapitalističnih strank in ena sama stranka je vsikdar nastopila proti tem davkom na kruhu in soli, na suknji in srajci, kosi in plugu — in to je bila socialna demokracija!

Socialni demokratje so se postavili današnji krivici zemljiškega davka po robu in so zahtevali:

Naj se davki malemu kmetu spravijo na manjšo mero in naj razliko prenašajo veleposestniki, ki so danes skoraj prosti davka.

Ta Rennerjev predlog je bil dne 1. julija 1910 v finančnem odseku od strani agrarcev, nemških nacionalcev in krščanskih socialcev zavržen. Ali si moremo želeti jasnejšega dokaza, da zastopajo te stranke samo gospodo na deželi? Toda nasprotniki socialne demokracije pravijo vedno:

Socialni demokratje hočejo pogubiti kmečki stan!

To je vse od kraja do konca zlagano! Vse to, kar prinašajo agrarni govorniki na zborovanjih naprej, da so se baje Bebel, Kautsky, Ellenbogen in drugi izrekli proti kmetom, je izmišljeno ali pa zavito. Seveda, da se mi socialni demokratje bojujemo proti veleagrarcem; tega ne bomo nikdar tajili. Kajti oni so ravno na deželi tista gospoda, ki izkorišča, kakor tovarnarji, veletrgovci in finančni kapitalisti v mestu. Naš boj velja za vse kapitaliste in izkoriščevalce in braniti hočemo vse tiste, ki so izkoriščani in tlačeni, bodisi v mestu ali pa na deželi.

(Dalje prih.)

33. Prispevke imam plačane, ali to ne zadostuje?
34. Na shodu je merodajna le ena klika.
35. Zakaj bi se s prijatelji kregal?
36. Nisem vedel, da se shod vrši že dopoldne.
37. Saj itak vse skupaj nima nikakršnega pomena.
38. Prostor, kjer se je shod vršil, mi ne ugaja.
39. Na zadnjem shodu sem se moral jeziti.
40. Saj itak nič ne velja, kar jaz rečem.
41. Vselej se preveč nepotrebnega govori.
42. Bil sem preveč zaposlen.
43. Shodi se vselej prepozno pričnejo.
44. Shodi trajajo predolgo.
45. Saj gre tudi brez mene.

Takih izgovorov, ki pa jih je še veliko več, se poslušujejo tisti, ki se shodom izogibajo. Gotovo tudi marsikateri sodrug najde med navedenimi izgovori znane besede, ki jih je nemara že sam izpregovoril. Noben organiziran delavec, ki se v popolnem obsegu zaveda svoje dolžnosti, ne sme prihajati s podobnimi praznimi izgovori. Gotovo so tudi resne ovire, ki odsotnost opravičujejo, toda večinoma je povod, zakaj delavci shoda ne obiščejo, brezbrizna nezavednost. Vsak tovariš mora priti do spoznanja, da je poleg plačevanja prispevkov in izpolnjevanja drugih stvari, tudi njegova dolžnost, da se udeležuje redno shodov, ki jih strokovna ali politična organizacija sklicuje.

Prosim torej, da vbodoče ne bo nobenih izgovorov več!

Naznanilo tajništva.

Sodrug v Trbovljah, Zagorju in Hrastniku pozor! Odbori naših organizacij v Trbovljah so sklenili napraviti v nedeljo dne 29. junija 1913 izlet s posebnim vlakom v Trst. Da se to omogoči, priporočamo vsem rudarjem v omenjenih krajih, ki bi se nameravali tega izleta udeležiti, da prično že z mesecem januarjem (torej z začetkom novega leta) vplačevati vsak mesec po 2 K za vožnjo, ki je proračunana na 10 kron za osebo tja in nazaj. Priglašati se je v Trbovljah v rudarskem tajništvu, v Zagorju v konsumnem društvu, v Hrastniku ravnotako v konsumnem društvu. Opozarja se, da mora biti celoten znesek za vožnjo do konca meseca maja 1913 vplačan.

Pričakovati je, da porabi delavstvo to redko priliko, da si ogleda največje avstrijsko pristaniško mesto in morje v čim večjem številu, ter si v to svrhu v pravkar označenih zaupniških prijavah. Natančnejši vzpored in pojasnila bomo pravočasno objavili v »Rudarju« in »Zarji«.

Ivan Tokan, rudarski tajnik.

Književnost.

Družinski koledar za navadno leto 1913 je izdala in založila splošna delavska zveza »Vzajemnost« za Kranjsko v Ljubljani. Knjigo, ki bi morala biti v vsaki hiši, se ugodno in dobro razlikuje od sličnih publikacij, izvrstna in izbrana vsebina raznovrstnega poučnega in zabavnega gradiva z mnogimi dovršenimi ilustracijami. »Družinski koledar« je krasno v platnice trdo vezan in obsega nad 210 strani v veliki osmerki. Poleg navadnega kalendarja vsebuje tudi razne druge važne določbe splošne vrednosti.

Z izdajo tega koledarja je »Vzajemnost« ustregla nujni potrebi. Ni nam več treba segati po raznih meščanskih izdajah te vrste, ker imamo domače boljše blago.

Kdor se hoče v kratkem in točno poučiti o zgodovini delavskega gibanja na Slovenskem, kakor tudi o raznih drugih važnih vprašanjih, kdor se hoče v svojih prostih urah izvrstno zabavati, naj si kupi »Družinski koledar« in gotovo mu ne bo žal denarja, ki ga je zanj izdal.

Odveč bi bilo, še nadalje izglabljam besede, ker knjiga se sama priporoča. Omislite si jo torej vsi. In to vam bo tem lažje, ker je cena prav nizka.

Cena: 1 izvod 1.20 K, po pošti 20 vin. več; 50—100 izvodov za organizacije po 1 K; nad 100 izvodov po 95 vin. Na naročila brez denarja se ne ozira. Pošilja se tudi po povzetju. V kolportazo (proti poznejšemu obračunu) se pošilja le organizacijam na pismeno naročilo, opremljeno z društvenim pečatom in podpisom predsednika in blagajnika. Od kolportaze preostalih koledarjev se ne jemlje nazaj. Naslov za naročbe: Zveza »Vzajemnost« v Ljubljani.

Sodrug na Štajerskem in Koroškem naroče ta koledar tudi lahko pri rudarskem tajništvu v Trbovljah.

Dopisi.

Trbovlje. Dne 8. decembra se je pri nas kakor po navadi obhajala sv. Barbara. Tudi letos je v čakalnici pri Polaju nekaj terciarok okinčalo oltarček te svetnice. Mi tega niti ne bi cmenjali, ker je naša vera v moč sv. Barbare v pričo tolikih in strašnih nesreč, ki se v rudnikih dogajajo precej omajana. Veselja pa navzlic temu omenjenim devicam nočemo kratiti, samo eno se nam zdi prav čudno. Ko so bilo namreč najbolj goreče zatopljene v pletenje vencev, niso imele prav nobenih pobožnih misli, zakaj vsakogar, ki se jim je pokazal, so prav po »krščansko« obrale. To torej dokazuje, da je igralo hinavstvo večjo vlogo kakor pa pobožnost. Gospodje uradniki imajo o sveti Barbari pač drugo mnenje, ti so jo obhajali v Celju pri polno obloženih mizah pa jim seveda ni prišla na misel sv. Barbara, tem manj pa kaka maša. So pač praktični ti naši gospodje, sami polno obložene mize z jedili in pijačo, rudarjem pa prepuste, da gredo z različnimi želodeci k maši, misleč, da jih bo že sveti duh nasitil. Naše device naj torej v prihodnje za stvar, ki pada že zdavnaj v staro šaro, nikar ne bodo več tako navdušene, ali pa naj vsaj pri svojem megljenem opravlilu pustijo poštene ljudi pri miru.

Trbovlje. Že večkrat smo bili primorani tega ali onega paznika prijeto zaradi nedostojnega občevanja in ravnanja z delavci, in vselej smo se hudobno zamerili. Da, da, resnica v oči bode. Danes imamo opraviti z nekim Rudolfu Stuškom na Doborni, po domače v Trboveljski Sibiriji, ki pa je menda bolj podoben srednjeveškemu biriču kakor pa pazniku. Gospodin Stušek delavcu, na katerega se spravi, žuga, da ga bo kar ustrelil. Jako prijazno kaj? Vsakemu, ki se njegovi vosokosti Stušku zameri, preti, da mu bo že pomagal!! Jako vljudno, kaj ne da? No, no, boljše, bo če to va visoki gospod svojo maščevalno žilico nekoliko brzdal. Stušek si naj zapomni stari pregovor, ki pravi: »Kdor drugim jama koplje, sam vanjo pade.« Utegnilo bi se prav lahko pripetiti, da bi kdo tudi njemu pomagal. Sicer pa tudi drugače ne pristuja Stušku spricho njegove malenkostne šarže tako ravnanje z delavci, posebno ne, ker je tudi sam, kakor vsak drug delavec pri rudniku od danes do jutri. Le spomni naj se na svojega tovariša Flisa na zapadnem okrožju, in naj se prime za svoj nos. S »pomaganjem« in streljanjem torej nekoliko bolj počasi, ker se tako orožje lahko tudi obrača.

Trbovlje. Prošli teden je rabila žena nekega rugarja, ki ji je mož tako bolan, neko zdravniško izpričevalo. Izpričevalo, ki je sestajalo iz treh pisanih vrstic je napravil g. dr. Herzog, zaračunal pa je zanj štiri krone. Glede na bedno stanje, v katerem se uboga žena s svojimi težko bolnim možem in šestimi manjšimi otroci nahaja, je ta račun pač nekoliko prehud.

Trbovlje. Kaj je pri bolniški blagajni bratovske skladnice pri nas vse mogoče, nam drastično dokazuje naslednji slučaj: Ni še dolgo, ko je neki rudar imel dobiti takozvano bolniško podporo, skupaj nekaj čez 30 kron. Veliko razočaranje je dočkal delavec, zakaj ko je prišel po svojo podporo, so mu rekli, da je njegovo podporo že nekdo vzel. In ker je dotični delavec stal na popolnoma pravilnem stališču, da to njega nič ne briga, ter da zahteva, kar mu gre, so mu rekli, da bodo stvar naznanili orožnikom in da bo šele potem dobil svoj denar, ko bodo orožniki dotičnika dognali. Ta je pa lepa! Delavec ni nikogar pooblastil, da bi na mesto njega denar vzel, če se pa najde kak lopov, ki mu izroči bolniška blagajna denar, kakega družega, tedaj pa naj trpi tisti, ki je bil bolan. To je pač nekam čuden nazor, in radevedni smo, kaj bo rekla rudniška oblast. Vsekakor ima delavec pravico zahtevati svoj denar, ki mu ga je bolniška blagajna dolžna izplačati. Če pa je bolniška blagajna denar »zauštrala«, to delavca nič ne briga, ona sama je dolžna čakati in poskrbeti, da dobi denar iz nepoklicanih rok nazaj. Sicer pa je tudi neumnost, tolažiti delavca s tem, kar bodo orožniki dognali, posebno ker je lopov izginil in prisleparjeni denar spravil, preden ga bodo orožniki zasačili. Jasno je torej, da na tak način delavec nikoli ne bi podpore dobil. Bolniška blagajna je dolžna delavcu podpore izplačati, škodo pa naj trpi tisti, ki jo je zakrivil. Edino tako je prav!

Podružnica Unije avstrijskih rudarjev v Trbovljah priredi dne 31. decembra 1912 Silvestrovo veselico, ki se prične ob 7. uri in se bo vršila v vseh prostorih »Delavskega doma« ob jako majhni vstopnini 20 vin. za osebo. Na mnogobrojno udeležbo vabi **odbor.**

Idrija. V nedeljo dne 8. t. m. se je vršil pri Barbara-čakalnici izreden občni zbor delegatov tukajšnje bratovske skladnice. Šlo je za provizije po novem plačilnem normalu. Delegati so tozadavne tabele soglasno odobrili s pristavkom na dvornega svetnika g. Billeka,

naj skuša pospešiti, da višje oblasti nove provizije čimprej potrdijo. Gospod dvorni svetnik je to obljubil ter dostavil sledeče: Če se vse to za mesec reši, potem bodo dobili tudi stari provizionisti, ki imajo čez 20 let službe, lep priboljšek, ki je odmerjen od 1. julija t. l. in je razdeljen sledeče: Oni, ki so dobili 20 do 25 let, dobe najmanj 300 K provizije, od 20 do 30 let 400 K, od 30 do 35 let 500 K, od 35 do 40 let 600 K. Oni pa, ki so delali nad 40 let, dobe 700 K provizije letno. Potemtakem bi dobili po največ po 50 K za pol leta naknadno priboljška, če bi se nove tabele še ta mesec potrdile. Ni veliko, ali vendar nekaj uspeha se kaže od tega, ker se je od naših delegatov to na vsakem obnem zboru drežalo, kajti rekli smo že in še poudarjamo, da kar se da doseči, se doseže le s pomočjo delavskih zaupnikov na pritisk organizacije, ne pa s kakšno puhlo govoranco v državni zboru, kakor se ž njimi ponašajo naši nasprotniki.

Velenje. Vnovič se nam je pečati z gospodom ravnateljem tukajšnjega rudnika in to radi tega, ker mož očitno radi propada klerikalnih backov pri volitvah v rudarsko zadrugo svojo nejevoljo kar brzdit ne more. Naših sodrugov, ki so bili izvoljeni kar videti ne more. Leže mu pač v želodcu zadržitega, ker hočejo vestno zastopati svoje sodelavce, ki so jih za to in v ta namen izvolili. Verjamemo, za ravnatelja je bilo poprej veliko komudneje, imel je pred lokalnim delavskim odborom popolnoma mir, nihče se tedaj izmed teh možakarjev za nobeno stvar ni zmenil, delal je po svoji volji kakor mu je bilo drago, tako razmerje mu je bilo seveda po godu. Prišli so na vrsto možje, ki se napram svojim sotovarišem zavedajo svoje dolžnosti, zahtevajo, da se to in ono izvaja tako kakor je prav, gospodu ravnatelju pa ne gre v glavo, da bi se možje, ki imajo sicer to naiogo, vtikali v kake zadeve in najsi bodo te zadeve v redu ali ne. Že zdavnaj smo pri raznih prilikah in na raznih shodih slišali, da so izvoljeni možje in njihove pravice le pro forma na papirju, dosedaj pa tega nismo hoteli prav verjeti. Bili smo vedno mnenja, da se možje lahko sklicujejo na službeni red, posebno na §§ 40. in 41. kakor tudi na pravila rudarske zadruga (§ 64). Sedaj smo prišli do prepričanja, da so vse te stvari le nekako sredstvo, ki obstoji le v ta namen, da se ž njim delavce odvrta od njihove strokovne organizacije. Pri neki intervenciji je gospod ravnatelj možem, ki smo jih izvolili, da nas zastopajo, kategorično in čisto jasno ter določno izjavil, da nimajo nič za govoriti. To je jako dragoceno priznanje, za katero smo mu prav hvaležni, zakaj razodel nam je, da se s službenim redom, posebno pa z rudarsko zadrugo le slepomiš, da so te reči le zaradi tega vstvarjene, da se ž njima rudarje vara. Delavce se s temi navideznimi institucijami namenoma vspava, češ imate svoje zastopstvo v rudarski zadrugi, strokovne organizacije vam ni treba. Seveda, tega se nam ne pove, da so te naše rudarske zadruga kakor pozlačen oreh, ki je sicer na videz lep, vendar pa je znotraj piškav ter da je cela naprava ustvarjena le zaradi tega, da tvori resnični delavski bojni strokovni organizaciji protitež. Mnogoštevilni slučaj v življenju rudarjev nam pač jasno dokazujejo, da se navzlic obstoječim rudarskim zadrugam da opraviti le tam nekaj, kjer obstoje močne strokovne organizacije. To naj si vsi naši tovariši zapomnijo, potem noben ravnatelj ne bo rekel, da izvoljeni možje nimajo nič za govoriti. Vsekakor bi bilo za našega gospoda ravnatelja pripročljivo, da bi se nekoliko pomiril, zakaj tudi je le uslužbenec, ki se z Velenjskim rudnikom gotovo ni oženil. Veliko lažje bo z delavci izhajal, če se napram njim ne bo tako robato obnašal. Ošabnost in prezirljivo obnašanje napram delavcem, ki morajo zanj trdo delati, ni noben dokaz inteligence. Omeniti še moramo, da rešuje tudi revirni urad v Celju prepovršno vsako stvar, pritožili smo se namreč ker je dal gospod ravnatelj iz čakalnice prenesti uro, ki jo je svojčas kupila bratovska skladnica, v prostor, kjer se nahajajo stroji. Na pritožbo je revirni urad odgovoril, češ, ravnateljstvo je izjavilo, da je ura last podjetja. To je bilo vse. Kakor je videti pri rudniškem uradu v Celju velja le to, kar reče gospod ravnatelj. Za kako preiskavo gospodom gotovo ne preostaja časa, ker je igra na biliardu v kavarni »Hausbaum« v Celju najbrže važnejša. Sicer pa smo prepričani, da, če bi gospod ravnatelj dejal, da je sneg črn, bi revirni urad tudi k temu izrekel svoj ja in amen.

Razne vesti.

r Strašna katastrofa se je dogodila dne 18. t. m. v jami »Ministr Achenbach« pri Dertmenau na Nemškem. Katastrofo je povzročila eksplozija plina, dosedaj so našli 37 mrtvih.

r V Trbovljah je v soboto okrog 4. popoldne v jami zadela kap paznika Kodelo. Bil je takoj mrtev.

V Pruski Šleziji so predložili rudarji svojim gospodarjem zahteve; poglavitna zahteva je povišanje plač. Ker pa premogovniški podjetniki zahteve delavcev odklanjajo, je pričakovati, da bo izbruhnila stavka. Podjetniki to slutijo in so že z ozirom na to poslali v Avstrijo celo vrsto svojih agentov (birmovcev), ki imajo nalogo, rudarje iz raznih krajev Avstrije z raznovrstnimi obljubami izvabiti v Prusko Šlezijo, kjer vlada, kakor splošno znano, jako slabe plače. Nihče izmed rudarjev naj se ne da po obljubah izvabiti na limanice.

V vonji na Balkanu je nastala premirje, sedaj se pogajajo odposlanci udeleženi držav in — direktno ali indirektno — tudi ob udeležbi vseh v Evropi na Balkanu zainteresovanih držav, za mir. Z ozirom na to dejstvo lahko trdimo, da nam prinese najbližji dnevi odločitev, kar se tiče vprašanja vojne in sicer ne samo na Balkanu, temveč vseh evropskih držav. Mi ne moremo drugače, nego da v interesu naše države posebno pa v interesu milijonov delavnega ljudstva, našo diplomacijo odločno svarimo pred vsakršnim korakom, ki bi dal povod vojni. Zajem delavnega ljudstva počiva v prvi vrsti na zdravem socialnem političnem in gospodarskem razvoju v notranjosti države pa ne samo na Balkanu. Z ozirom na strašni polom, ki preti proletariatu med vojno in po vojni, mora najodločneje povzdigniti svoj svarilni glas. Avstrija s svojim notranjim razdrapanimi razmerami z ozirom na narodnostno, politično, kulturno in gospodarsko stran potrebuje mir. Ta mir varovati je najsvetejša dolžnost odločujočih krogov.

r Poslanec sodrug Cinger je v državnem zboru vložil nekaj interpelacij, ki jih bomo zaporedoma objavili. Prva interpelacija se tiče uravnave glede v kraju navadnih mezd oziroma bolniške podpore za okrožja okrajnih glavarstev na Karvinsko-Ostravskem.

r Podpore družinam v slučaju mobilizacije. Današnji zakon, ki določuje višino podpor družinam vpoklicanih v slučaju mobilizacije, je skoraj nespremenjen zakon iz leta 1880. Novi zakon ne spreminja odmere prispevkov skoraj prav nič in še dolgo ne dosega zakona iz leta 1908, ki določa prispevke družinam rezervistov in ki pripozna pravno zahtevo družin. Zakon iz leta 1908. nima za pogoj „potrebe po pomoči“ in ne označuje prispevkov s poniževalnim imenom „podpora“, temveč označuje te prispevke kot „donesek države k vzdrževanju“. Izmera podpor je razdeljena, prav tako kakor pravi zakon iz leta 1880, v dva dela: vsakdanji prispevek za življenje in vsakdanji prispevek k stanarini je tako visok, kolikor znaša polovica prispevkov za življenje. Le oni ne dobijo prispevka k stanarini, ki stanujejo v lastni hiši ali v hiši, ki je last vpoklicanega, ali v javnem poslopiju, na pr. v ubožnici. Otroci pod osmim letom dobivajo le polovico od obeh prispevkov. Prispevek za življenje se odmeri „za vsak kraj, v katerem je bil svoje vpoklicanega ob času vpoklicanja, v višini vojaškega oskrbovanja“. Višina vojaškega oskrbovanja določi deželnoobrambno ministrstvo vsako leto. Za leto 1912. je bila določena v odredbi od 22. decembra 1911. Po tej odredbi znaša skupna podpora za vsakega svojca vpoklicančevega ob času mobilizacije, ki stanuje

	Starost nad 3 let	Starost nad 8 let
v Inomestu	1 36 ¹ / ₂	63
v ostali Tirolski in Predarlški	1 26	63
v Trstu	1 26	63
v ostalem Primorskem	1 14	57
v Lišču	1 24 ¹ / ₂	62 ¹ / ₄
v Celovcu	1 21 ¹ / ₂	60 ¹ / ₄
v ostalem Koroškem	1 12 ¹ / ₂	60 ¹ / ₄
v Gradcu	1 15 ¹ / ₂	57 ³ / ₄
v ostalem Štajerskem	1 11	55 ¹ / ₂
v Solnogradu	1 14	57
v Brnu	1 14	57
v ostalem Moravskem	1 02	50
na Dunaju	1 11	55 ¹ / ₂
na ostalem Nižje Avstrijskem	1 08	54
v Zadru	1 11	57
v ostali Dalmaciji	1 08	54
v Tropavi	1 11	55 ¹ / ₂
v ostali Šleziji	0 99	49 ¹ / ₂
v Lvovu	1 12 ¹ / ₂	56 ³ / ₄
v Krakovu	1 03 ¹ / ₂	51 ³ / ₄
v ostali Galiciji	0 79 ¹ / ₂	39 ¹ / ₈
v Ljubljani	1 09 ¹ / ₂	54 ³ / ₄
na ostalem Kranjskem	1 03 ¹ / ₂	41 ¹ / ₄
v Črnovicah	1 09 ¹ / ₂	54 ³ / ₄
v ostali Bukovini	0 82 ¹ / ₂	41 ³ / ₄
v Pragi	0 97 ¹ / ₂	48 ³ / ₄
v ostalem Češkem	1 08	54

Za najvišji podporni znesek vse družine velja pa povprečni dnevni zaslužek vpoklicanega.

Več kakor je zaslužil vpoklicani ne more dobiti družina, če šteje še toliko članov. Če dobivajo nekateri družinski člani, ali pa vsa družina, podpore od dežele, občine, društev ali zasebnikov, se jim ne skrajša državni prispevek.

r Steklarna na premogovni plasti. Steklarna v Oberdorfu je zgrajena na zemlji, v kateri se pod prav tanko zemeljsko plastjo nahaja premog. Vročina hude kurjave v steklarskih pečeh je povzročila da se je premog pod tovarno vnel, posledica tega je bila, da se je pričelo tovarniško poslopje pogrezati. Sočasno je tudi vdrl zrak v gazometer, ki je eksplodiral. Vse skupaj je povzročilo, da steklarji več dni niso mogli delati in so morali obrat ustaviti. Značilno je, da je ravnatelj steklarne brž porabil priliko in je odpustil nekaj delavskih zaupnikov. So pač v vseh strokah enaki sovražniki delavskega pokreta.

r Nesreča. V jami „Tegethof“ v Zalužah je precejšnja množina premoga zasula rudarja Janička, ki je na licu mesta izdihnil. Zapušča vdovo in štiri majhne otročičke.

r Katastrofa. V premogovniku v Neurode (Pruska Šlezija) se je zgodila katastrofa. Pri lomljenju premoga potom streljanja je vdrla v prostore, kjer so rudarji delali, velika množina plina, ki je omamila 18 delavcev. Dasi se je z rešilnimi deli takoj začelo, je bilo mogoče rešiti le še 15 rudarjev. Trije so bili že mrtvi.

r Stavka. V premogovniku „Alpinka“ v Poremki je stopilo dne 7. decembra t. l. 800 rudarjev v stavko. Vzrok stavke je odpust delavskega zaupnika, ki ga je ravnateljstvo brez povoda odpustilo iz službe.

Važno za vsakega delavca!

Izšlo je že vseh 5 zvezkov dela

Temeljna načela socialne demokracije

(Erfurtski program).

Napisal Karol Kautsky. — Poslovenil Anton Kristan (1-4) in F. P. (zvezek).

Cena vsem zvezkom K 1 70. — Posamezni zvezki imajo naslove: I. Kdo uničuje proizvodnjo v malem? Cena 30 vin. II. Proletariat. Cena vin. III. Kapitalistični razred. Cena 30 vin. IV. Država prihodnosti. Cena 40 vin. V. Razredni boj. Cena 40 vin. Dobi se v vseh knjigarnah kakor tudi v založbi „Zarje“.

Žepni koledar

za delavce sploh in prometne uslužbence za navadno leto 1913.

Ta žepni koledar je obsežnejši od dosedanjih in je jako primeren za vsakdanjo rabo. Razpošiljati se začne najkasneje 15. novembra. — Vsebine: Koledar. — Dohodki in stroški. — Kolkovne lestvice. — Inozemske denarne vrednosti v kronski veljavi. — Množilna razpredelnica. — Stare in nove mere. — Koliko plačam osebne dohodnine. — Koliko plačam vojne takse. — Poštni in brzojavni tarif. — Dr Viktor Adler. — Demon alkohol. — Dolžina železnic in brzojavnih naprav cele zemlje. — Priporočljive knjige založbe Zarje*. — Najvažnejše določbe v zavarovalnici proti nezgodam. — Novi mezni zakon za rudništvo. — Stavke v Avstriji leta 1911. — Dolžine raznih železnic na zemlji. — Tri Aškercve pesmi: Poslednji akord, Svetnica, Karnevalska balada. — Za „Zarje“. — Največa mesta na zemlji. — Obrtna sodišča v južnih avstrijskih deželah. — Obrtna nadzorništa v južnih avstrijskih deželah. — Pisatelj Ivan Cankar (slika). Pomen nekaterih parlamentarnih besed. — Napoleon Bonaparte (aforizmi ob stoletnici). — Beleške za vsak dan v letu. — Oglasi.

Cena posameznim izvodom 1 K, po pošti 10 vinarjev več. Z naročilom po pošti je najbolje poslati tudi denar, da se ne povečajo (s priporočilom) poštni stroški. Dobival se bo pri upravi „Zarje“ v Ljubljani po zaupnikih.

Konsumno društvo rudarjev v Hrastniku

priporoča

svojo bogato zalogo špecerijskega in manufakturnega blaga, kakor tudi čevlje za otroke in odrasle.

Vse po jako nizki ceni.

Delavci! Dolžnost Vaša je, da podpirate svoje podjetje. Član lahko postane vsak.

I. Jax & sin

Ljubljana

Dunajska cesta št. 17

priporoča svojo bogato zalogo

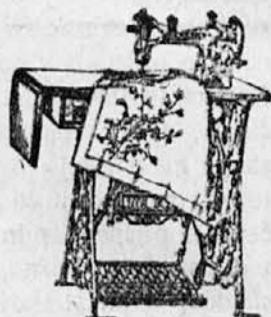
šivalnih strojev

za rodbino in obrt.

Pisalni stroji „Adler“.

Vozna kolesa.

Ceniki zastonj in franko.

POZOR SODRUGI!

Slovenski rudar, ki se zanima za socialno vprašanje sploh, za delavsko gibanje, za politične in gospodarske boje našega časa, za mišljenje in stremljenje delavskega ljudstva, naj naroči strankino glasilo

„ZARJA“

ki izhaja vsak dan ob pol enajsti uri dopolne in stane naročnina

celoletna . . . . . K 21 60
polletna . . . . . „ 10 80
četrtletna . . . . . „ 5 40
mesečna . . . . . „ 1 80
za inozemstvo celoletno . . . . . „ 36 —

in sicer s pošiljanjem na dom ali po pošti. Naročnino je pošiljati naprej. Posamezne številke po 8 vin. v administraciji in in tobakarnah.

Vsak zaveden rudar bi moral biti naročen na „ZARJO“.

Naslov: Upravništvo „ZARJE“ v Ljubljani.

Občno konsumno društvo v Zagorju

prodaja specerijsko in manufakturno blago po najnižjih tržnih cenah, daje koncem vsacega leta še dividende članom, član lahko postane vsak. Vstopnina 2 kroni, delež 40 kron, ki se ga lahko plača po obrokih.

Priporočamo našim KOLINSKO CIKORIJU!

-- gospodinjam --

iz EDINE Slovenske Tovarne v Ljubljani